

Бодницгин хортдла ноолдхмн

Бодницгин икär тархагдсн хортнь—хорха-өтн, цогц хорхасин өтн болн нань чигн оln хорхас болджана. Эн хорхас гурвн-дөрвн джилин туршарт газрин көрснд амд бääцхәнä. Эдн буудä болн бодницгин унъгинь идцхәнä. Июль—август сард эдн икär элвгддж өсцхәнä, тер цаглань газрин көрсиг хагълчгхла тер хортдуд амрар хорагддмн. Түрүн авгтан тер хорхас ургъцин унъгд болн бодницгин иш деер суудж, хорлтан күргцхәнä.

Буудä-гуйрин тäräg болн бонцгин ургъциг цугъарагъинь гилтä өтн-хорхас уга кедж идцхәнä. Тäränd хорлтта өтн-хорхас икär бääхиг медхин төлäd, газрин көрсиг авч шинджлдж хäläx кергтä. Хорха-өтс болн наадк хортд ик оln бääсн газрт бодницг тärхмн биш.

Бодницг тärх гектар газр болгънд 20—30 тонн хумгълшег цацхмн, нань чигн кергтä яслгъ кех кергтä.

Тäränd хорлтта хорха-өтнлä ноолдхин эркд тärәнä газриг цаглань сäänär хагълдж, мааджурдх кергтä, бодницгин өвсинь сäänär түүдж, түүг цаглань эргүлдж дарх кергтä.

Буудан экиг бичä үртхä

гидж тärхәсн урд гексахлоран гидг эмär цацхмн: тер цагт нег центнер буудäd нег килограмм эм кергтä, эс гидж нег центнер буудäd—250 грамм меркуран—гидг эм кергтä. Гексахлоран—дегдудан бääдг хорта эм, тер учрар бодницг тärсн газрт цацхмн биш. Урднь эн эм цацгдсн газрт тärсн бодницгин амтнь му болна. Хаврар хагългдсн газриг оралддг өвс ургъал уга, цеврär бärлгън—тärәнä хортнла ноолдлгънд берк ик чинтрä. Тärәнä хортнла ноолдхин төлäd, хорлтта хорха-өтн элвг газрт кремнефтористый нат болн арсенат кальций (нег гектар газрт 10 килограмм) ДДТ—препарат (нег гектар газрт 20—25 килограмм)—гидг эмс цацхмн.

Май болн июнь сармудт цогц-хорхас бодницгт збвär ик хорлтан күргнä. Эн хорхас газр дор үвлзчкäd, хавр болсн цагт нисдж гарад, модна хамтхасар хот кецхәнä. Эн хорха-өтн 4—5 джил газрин көрснд бääдмн.

Бодницгиг хорха-өтнд идүлдж үрäl уга, хурадж авхин эркд селәнä эдл—ахун хортнла ноолдхд цуг оньган бгх кергтä.

О. БЕЛОВА,

биологическ науки кандидат.